

Klasične šifre

Transpozicijska šifra

V transpozicijski šifri ostanejo črke originalnega sporočila nespremenjene, njihova mesta pa so pomešana na kakšen sistematičen način (primer: permutacija stolpcev).

Te šifre zlahka prepoznamo, če izračunamo gostoto samoglasnikov (v angleščini je ta 40%, in skoraj nikoli ne pade zunaj intervala 35%–45%).

Težko jih rešimo, vendar pa se potrpljenje na koncu običajno izplača.

Simetrična šifra je peterica $(\mathcal{P}, \mathcal{C}, \mathcal{K}, \mathcal{E}, \mathcal{D})$ za katero velja:

1. \mathcal{P} je končna množica možnih čistopisov
2. \mathcal{C} je končna množica možnih tajnopisov
3. \mathcal{K} je končna množica možnih ključev.
4. Za vsak ključ $K \in \mathcal{K}$, imamo šifrirni postopek $e_K \in \mathcal{E}$ in ustrezen odšifrirni postopek $d_K \in \mathcal{D}$.

$$e_K : \mathcal{P} \longrightarrow \mathcal{C} \quad \text{in} \quad d_K : \mathcal{C} \longrightarrow \mathcal{P}$$

sta taki funkciji, da je $d_K(e_K(x)) = x$ za vsak $x \in \mathcal{P}$.

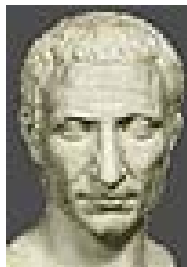
Pomična šifra (angl. shift cipher) je poseben primer zamenjalne šifre.

wewillmeetatmidnight

22 4 22 8 11 11 12 4 4 19 0 19 12 8 3 13 8 6 7 19
7 15 7 19 22 22 23 15 15 4 11 4 23 19 14 24 19 17 18 4

HPHTWWXPPELEXTOYTRSE

Cezarjeva šifra zašifrira njegovo ime v Ehbčt.

Cezar ukazal napad

Ehbčt^v znčbco^v rčšcg^v

V kriptografiji si na splošno radi omislimo končne množice, kot pri številčnici na uri (npr. praštevilske obsege \mathbb{Z}_p).

Kongruence: naj bosta a in b celi števili in m naravno število.

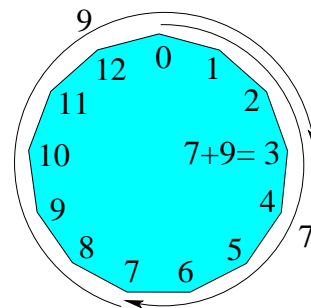
$$a \equiv b \pmod{m} \iff m \mid b - a.$$

Primer: za $p=13$ velja

$$7 +_{13} 9 = 7 + 9 \pmod{13} = 3 \text{ in}$$

$$5 *_{13} 4 = 5 * 4 \pmod{13} = 7$$

(saj ima pri deljenju s 13 vsota 16 ostanek 3, produkt 20 pa ostanek 7), možno pa je tudi deljenje.

Deljenje v primeru $p = 13$:

$*_{13}$	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	2	4	6	8	10	12	1	3	5	7	9	11
3	3	6	9	12	2	5	8	11	1	4	7	10
4	4	8	12	3	7	11	2	6	10	1	5	9
5	5	10	2	7	12	4	9	1	6	11	3	8
6	6	12	5	11	4	10	3	9	2	8	1	7
7	7	1	8	2	9	3	10	4	11	5	12	6
8	8	3	11	6	1	9	4	12	7	2	10	5
9	9	5	1	10	6	2	11	7	3	12	8	4
10	10	7	4	1	11	8	5	2	12	9	6	3
11	11	9	7	5	3	1	12	10	8	6	4	2
12	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Afina šifra:

$$e(x) = ax + b \pmod{26} \quad \text{za } a, b \in \mathbb{Z}_{26}$$

Za $a = 1$ dobimo pomično šifro.

Funkcija je injektivna, če in samo če je $D(a, 26) = 1$.

Imamo $|\mathcal{K}| = 12 \times 26 = 312$ možnih ključev.

Za pomično šifro in afino šifro pravimo, da sta **monoabecedni**, ker preslikamo vsako črko v natanko določeno črko.

Vigenèerejeva šifra (1586):

Naj bo $m \in \mathbb{N}$ in

$$\mathcal{P} = \mathcal{C} = \mathcal{K} = (\mathbb{Z}_{26})^m.$$

Za ključ $K = (k_1, k_2, \dots, k_m)$
definiramo

$$e(x_1, \dots, x_m) = (x_1 + k_1, \dots, x_m + k_m) \text{ in}$$
$$d(y_1, \dots, y_m) = (y_1 - k_1, \dots, y_m - k_m),$$

kjer sta operaciji “+” in “−” opravljeni po modulu 26.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

A A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
B B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A
C C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B
D D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C
E E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D
F F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E
G G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F
H H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G
I I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G H
J J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G H I
K K L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G H I J
L L M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G H I J K
M M N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G H I J K L
N N O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G H I J K L M
O O P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G H I J K L M N
P P Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G H I J K L M N O
Q Q R S T U V W X Y Z A B C D E F G H I J K L M N O P
R R S T U V W X Y Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q
S S T U V W X Y Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R
T T U V W X Y Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S
U U V W X Y Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T
V V W X Y Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U
W W X Y Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V
X X Y Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W
Y Y Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X
Z Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y

Sporočilo

TO BE OR NOT TO BE THAT IS THE QUESTION

zašifriramo s ključem **RELATIONS**:

ključ:	RELAT IONSR ELATI ONSRE LATIO NSREL
čistopis:	TOBEO RNOTT OBETH ATIST HEQUE STION
tajnopis:	KSMEH ZBBLK SMEMP OGAJX SEJCS FLZSY

Npr. prvo črko tajnopisa dobimo tako, da pogledamo v tabelo na mesto (**R**, **T**).

Kako pa najdemo iz **T** in **K** nazaj **R**?

To ni monoabecedna šifra.

Pravimo ji **poliabecedna šifra**.

Vigenèerejeva šifra in 26^m možnih ključev.

Za $m = 5$ je število 1.1×10^7 že preveliko, da bi “peš” iskali pravi ključ.

Hilova šifra (1929)

Naj bo m neko naravno število in naj bo

$$\mathcal{P} = \mathcal{C} = (\mathbb{Z}_{26})^m.$$

Za K vzemimo obrnljivo $m \times m$ matriko in definirajmo

$$e_K(x) = xK \quad \text{in} \quad d_K(y) = yK^{-1},$$

pri čemer so vse operacije opravljene v \mathbb{Z}_{26} .

Ponovimo:

Odšifriranje (razbijanje) klasičnih šifer

Kriptografske sisteme kontroliramo s pomočjo ključev, ki določijo transformacijo podatkov. Seveda imajo tudi ključi digitalno obliko (binarno zaporedje: 01001101010101...).

Držali se bomo **Kerckhoffovega principa**, ki pravi, da “nasprotnik”

*pozna kriptosistem oziroma algoritme,
ki jih uporabljamo, ne pa tudi ključe,
ki nam zagotavljajo varnost.*

Ločimo naslednje nivoje napadov na kriptosisteme:

1. **samo tajnopis**: nasprotnik ima del tajnopisa,
2. **poznani čistopis**: nasprotnik ima del čistopisa ter ustrezen tajnopis,
3. **izbrani čistopis**: nasprotnik ima začasno na voljo šifrirno mašinerijo ter za izbrani $x \in \mathcal{P}$ konstruira $e(x)$,
4. **izbrani tajnopis**: nasprotnik ima začasno na voljo odšifrirno mašinerijo ter za izbrani $y \in \mathcal{C}$ konstruira $d(y)$.